

ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Т. О. Зінчук, д. е. н., професор
Житомирський національний агроекологічний університет

У дослідженні акцентується на проблемі активізації процесу глобалізації економіки у контексті впливу на розподіл агропродовольчих ресурсів між країнами світу. З огляду на посилення ролі високорозвинених країн світу у монополізації агроресурсного потенціалу за рахунок використання сировинних ресурсів інших країн, виявлено переваги сільськогосподарської кооперації як найважливішого чинника сучасного світового розвитку сільського господарства. Зазначено необхідність розробки стратегії кооперативного руху в Україні на основі використання світового і європейського досвіду.

Сучасний розвиток світового сільського господарства базується на засадах справедливого розподілу життєво необхідних ресурсів. Глобалізація аграрної економіки, як рушійна сила лібералізації торгівлі сільськогосподарською продукцією та міжнародного економічного співробітництва, справляє позитивний вплив на процес впровадження та використання нових агротехнологій, розширення експортних можливостей сільськогосподарських підприємств та формування їх інвестиційної привабливості, мінімізуючи при цьому перешкоди щодо переміщення капіталу, товарів, робіт та послуг в агропромисловій сфері. Отже, об'єктивно для всіх країн світу створюються сприятливі умови для виробництва, розподілу та обміну на світовому і регіональному ринках агропродовольчої продукції, які, у підсумку, стимулюють процеси диверсифікації і ефективності виробництва, підвищення продуктивності праці та зростання конкурентоспроможності.

Водночас, практична реалізація принципу справедливого розподілу життєво необхідних агропродовольчих ресурсів виявляється проблемною та надзвичайно помітною у контексті нерівномірності економічного розвитку країн світу. Причому, найбільшу вигоду у процесі розподілу і споживання отримують країни з високорозвинутою ринковою економічною системою за рахунок населення країн низького та середнього рівня економічного розвитку, яким відведена роль сировинно-ресурсної бази. Постіндустріальні країни, або світові «футурозони», переслідуючи свої монополістичні інтереси через ТНК, дотримуються виробленої ними концепції «невтручання держави в економіку та свободу торгівлі і

підприємництва». Відповідно, іншим країнам відведено місце залежних аграрно-сировинних, «переваги» яких полягають у наданні своєї території для збуту сільськогосподарської продукції.

Оцінка сучасного стану сільського господарства України свідчить про дію окремих негативних чинників, зокрема таких, як відсутність стабільної державної політики, відведення значних площ сільськогосподарських угідь під вирощування монокультур (ріпак, соняшник), високий рівень зносу основних засобів виробництва, недосконалість системи підтримки та субсидування товаровиробників сільськогосподарської продукції, повільне впровадження інноваційних технологій у виробництво, невизначеність у питаннях імпортозаміщення та пріоритетах експорту готової агропромислової продукції, соціально-економічний занепад сільських територій тощо.

Одним із варіантів протидії несправедливому розподілу аграрних ресурсів в світі та засобом задоволення зростаючих потреб людства у харчових продуктах є модель розвитку сільського господарства на засад кооперації. Саме сільськогосподарська кооперація та світовий кооперативний рух здатні виконати та реалізувати функцію формування соціально-орієнтованої аграрної економіки, у тому числі й України. З цією метою необхідним заходом є формування стратегії розвитку кооперативного руху країни, в основу розробки якої слід покласти кооперативну форму організації виробників сільськогосподарської продукції.

Такі форми історично виникають за умов, коли товаровиробники без допомоги держави, або самостійно не в змозі вирішувати проблеми своєї життєдіяльності. Аналіз європейського і світового досвіду та практики кооперативного руху дозволяє зробити висновок про стратегічні орієнтири, спрямовані на відхід від кооперації в сфері споживання та переорієнтація її у сферу виробництва, розподілу та обміну агропродовольчих ресурсів. Таким чином трансформаційні процеси принципово змінюють природу кооперації, спрямовуючи її інтегративні переваги, по-перше, на подолання кризових явищ у сільському господарстві, та, по-друге, на створення зацікавлених ефективних власників.